

SUPLEMENT N.º 1

NOTICIARI D'ACTUALITATS CULTURALS - AGOST 1948

EDITORIAL

Hi ha en l'actualitat de les coses a través de la continuïtat d'una cultura, uns elements de possible valor perenne. En ells la força del passat ascendeix pel camí del temps a projectar-se en l'esdevenidor. D'aquest fluir incessant n'aturarem a les mans d'anhel de la nostra joventut, i per uns moments, el fruit expectant que éssent ja real i poderós, encara sense ben bé adonar-se'n s'anuncia. Cada Suplement cercarà de contenir elements que siguin el reflex càlid i la vivor veritable de les activitats intel·lectuals i artístiques del nostre país. Voldria ésser en realitat, un full de ruta per als seguidors o directes participants en aquesta gran prova de fons i regularitat de marxa en què s'ha convertit progressivament la vida cultural catalana.

Hi ha en el nostre esforç una absoluta necessitat de parlar. Silenciosament, però, sense un sol manifest ni una sola idolatria, sense campanes ni destrucció, arran mateix de l'adolescència, ens incorporarem a la marxa per a cobrir aleshores la darrera fila.

Ara un retard, un punt de desviació de nord ens convertiria ja en absents. No ens podem sentir espectadors en aquesta llarga lluita de la cultura que demana vides per tal de nodrir les seves imposants realitats. Hereus sorpresos d'un patrimoni fràgil però fins ara extraordinàriament perdurable, ens hem trobat amb les mans ardides servint el mateix objectiu de protecció primer i d'acreciment després del vell tresor en perill. Sense postulats d'unió ens hem trobat units a la ruta comuna. No ha arribat l'hora de les exclusions. No creiem que res ni ningú pugui sortir-nos al pas amb altra expressió al rostre que el respecte i l'atenció. La nostra inquietud no s'arrela en terreny fals ni en el partit pres d'una fèrtil o eixorca terra abandonada. Mentre anyorem sempre arribar a la pròxima jornada ens sentim lliures al servei indeclinable de l'art i de les lletres.

Aquest Suplement s'ajustarà a les condicions del moment i circularà entre els amics com una mà estesa, segur de trobar més i millor acolliment en una reduïda coneixença que en l'espai il·limitat del carrer.

La nostra joventut ja no és del tot una incògnita. A través d'ella no ho és tampoc el futur immediat de la cultura catalana. Cada represa és però una partida des d'un nou punt avançat, perquè no hi ha destruccions en la tradició anterior. En aquesta tasca no ens erigim en sacerdots d'una missió única, sinó que ens situem en el nostre lloc, rellevant la guàrdia als que ens precedeixen, obrint el pas als que ens seguiran el dia de demà.

CAL SALVAR EL PALAU

En començar l'anterior temporada musical, els barcelonins han estat sorpresos per algunes modificacions introduïdes en la decoració del Palau de la Música Catalana. Han observat la desaparició dels serrells de vidre que ornaven els llums circulars que voltien les columnes del pis superior. Aquesta poda ve després de la desaparició de la cúpula de mosaic que centrava la façana del carrer Més Alt de Sant Pere, dels fanals sostinguts per columnes en fals, davant de la part alta de la façana, de les cintes florides que decoraven les baranes dels pisos, a l'interior, i del camuflatge de les fades de l'absis, empastifades de color de rajola a fi de dissimular el seu relleu respecte al fons musiu.

Donem el crit d'alerta. Les generacions joves tindran dret a demanar comptes a aquells que s'atreixeixen a mutilar bàrbarament un monument significatiu i respectable. Ens plau no creure en cap intenció malévola, i suposar que les mutilacions hauran estat conseqüència de disposicions depenents de petites necessitats pràctiques, de les quals no hauran tingut esment les dignes personalitats directives de la casa. Ara bé, una vegada observat el mal, creiem una obligació moral indefugible el denunciar-lo, com esperem trobar un ressò adequat en aquells que tinguin la responsabilitat arquitectònica de l'edifici, que no dubtem que tindran prou gust i prou respecte a l'obra de Domènech i Muntaner, per a restituir les coses a llur forma original.

Quan els somnis socials utòpics varen imposar el concepte d'una arquitectura maquinista, quan l'Exposició d'Arts Decoratives de París, l'any 1925, recollia el gust del decorativisme primitiu de les planícies curassiàtiques, portat a la capital francesa per l'Exposició d'art rus de Diaghilev i,

UN ESFORÇ: **ARIEL** REVISTA DE LES ARTS

més tard, pels Ballets Russos promoguts pel mateix personatge, amb els famosos decorats de Bakst; i en feia una síntesi amb les dades superficials del cubisme, va créixer un moviment del gust oposat a allò que representava el Palau, i va fer-se un tòpic l'opinió de què constituïa un inexplicable monstre de lletgesa.

Aquesta manera de veure, dotada de l'apassionament que confereix la moda, va fer-se general i violent, i va arribar a embenar els ulls dels contempladors de l'edifici, fins a fer possible creure i acceptar un judici que portava implícit el reconèixer de què el gran Domènec i Muntaner, home cultíssim, profund estudiós de la història de l'arquitectura; Lluís Millet, ànima vivent de quelcom tan arrelat a la mentalitat racial com l'Orfeo Català; Joaquim Cabot, verdader promotor de l'obra, tots els escriptors que varen corejar-la des de la premsa, tots els patriotes que varen poder anar dia darrera dia a veure les obres, amb l'entusiasme que els produïa poder considerar l'edifici com a un símbol, eren uns imbècils que no sabien distingir la bellesa.

Avui, passada la passió del moment "Arts Deco", quan els esperits refinats poden delectar-se en una i altra etapa de la vida de l'art, i sentir el gust de cadascuna de les seves menges, ja no pot haver-hi ningú que intenti renegar d'un moment tan viu de la nostra cultura com el que representa el Palau.

Tot el París que compta, Apollinaire en cap, va aixecar-se, a París, contra l'intent de destruir les velles entrades del Metro, del més rabiós modernisme, quan les obres havien començat; i ara les que queden són conservades com monuments nacionals. Si una indignació així fou promoguda, en un ambient sensible, a favor d'una cosa sense altre interès que el seu interès plàstic, com no hem d'indignar-nos nosaltres quan hom fereix quelcom tan entrenyable i representatiu com el Palau, materialització de tota una època?

ALEXANDRE CIRICI

—No, nena, no. L'última vegada vaig ennuegar-me amb una espina.

Una aventura de Maragall

Sobre la HAIDÉ, per Maurici Serrahima

Estic content d'haver donat motiu a que s'hagi parlat una mica dels poemes que Maragall escriví sobre la figura d'Haidé.

La figura d'Haidé ha donat lloc a suposicions més o menys precises, però a través de la intensitat lírica dels poemes tothom s'ha adonat que la sinceritat que és en la raó d'ésser mateixa de la poesia de Maragall fa molt difícil que la figura d'Haidé pugui ésser purament imaginària. I això encara més si es té present el que el mateix Maragall digué a l'"Elogi de la dansa": *I és que em recordo d'una vegada que vaig veure una dona dansar amb una gràcia tal, que semblava que ella fos la dansa mateixa...* i que la coincidència d'aquestes paraules amb un dels primers versos del poema:

...ella és la dansa si li plau dansar,

sembla totalment indiscutible. No és doncs possible negar que Haidé hagués tingut en la vida de Maragall una existència personal.

En la comunicació que vaig adreçar fa poc a la Societat Catalana d'Estudis Històrics vaig estudiar aquest tema amb alguna profunditat. Ara, però, caldria afegir-hi quatre paraules.

L'examen detallat que vaig fer dels poemes em portà a remarcar aquest lligam amb la vida personal del poeta, però alhora a assenyalar com en els diversos poemes de la sèrie s'hi marquen dues línies ben visibles. La una és la que conté la contemplació de la dona que dansa, lligada amb la frase que he esmentat de l'"Elogi de la dansa", y amb l'Agnès de la "Glossa", i amb altres moments del poeta. L'altra és la història d'un amor incipient, però normal, que tampoc no va endavant, i que es conserva només en el record, —en el record del poeta, o tal vegada en el de "l'amic" innominat que apareix en la "Represa d'Haidé"—, però que no fa referència a la dansa, ni a una mateixa mena de contemplació, i fa pensar així que els poemes podrien haver tingut un doble origen.

La tesi, podríem dir, de la meua comunicació és la coincidència total entre aquest segon aspecte dels poemes d'Haidé i el conte "Una calaverada", que el mateix Maragall posà més tard, en una traducció castellana ampliada i completada amb comentaris, com a pròleg dels "Elogios". Les raons que allí vaig donar no són tretes de deduccions o de judicis meus, sinó de coincidències en l'argument de la història i sobretot en la forma d'expressar-la: les identitats verbals arriben a ésser completes. No en poso exemples ací perquè més que de cada una de les coincidències, tal vegada en ella mateixa insuficient, és de l'abundància i de la continuïtat que neix la identitat, al meu entendre decisiva. I llavors la gràcia que això té és que el protagonista de "Una calaverada", segons resulta d'una sòlida tradició verbal i d'unes al·lusions claríssimes que hi ha a la versió castellana, era Antoni Gaudí. Així el

gran arquitecte, amic com era de Maragall, seria "l'amic" del qual es parla a la "Represa d'Haidé", i l'argument extern dels poemes, almenys, seria fet a base d'una història d'amor de Gaudí.

Això és el que jo volia demostrar en la meua comunicació. Ara, també és cert que el mite d'Haidé, —l'amor incipient, interromput, no realitzat ni possible, i conservat només en el record—, apareix poc o molt en altres poemes de Maragall, i que no sempre hi pot ésser lligat amb l'anècdota de Gaudí. Vaig esmentar-ne alguns, com ara el que es titula "Amors", i "Per tu ploro", i potser el que comença: "Nodreix l'amor de pensaments i absència"... i també "La cascada de Lotour", i "Per la Lola de la Figuera". Es evident que n'hi ha d'altres que directa o indirectament s'hi podrien relacionar, com ara "Diades d'amor", i la mateixa "Nausíca", i encara l'"Elogi de l'amor". Però això ens porta a un altre aspecte de la qüestió, i és el que ara voldria precisar.

En els poemes d'Haidé hi ha una part que deriva indubtablement de la història de Gaudí que Maragall contava en el conte "Una calaverada". Però no em vaig proposar ni poc ni molt deixar definitivament aclarit el valor que en la vida de Maragall hagués pogut tenir l'existència d'una Haidé més o menys real. I vull afegir ara que no crec que sigui encara l'hora d'aclarir-ho. Tinc la impressió que entre els manuscrits de Maragall hi pot haver encara moltes coses a estudiar en aquest sentit, però tant si és així com si no, mentre l'estudi de la biografia del poeta no sigui emprès a fons no seria legítim voler deduir, a base només dels seus poemes, conseqüències biogràfiques massa precises, sobretot quan tenim la seguretat que el cas real no predomina en l'anècdota externa dels poemes d'Haidé —que es centrà en el record de Gaudí—, i si en tot cas en una impressió íntima, per ara impossible de valorar.

De moment em sembla que ja és prou interessant haver arribat a la conclusió que la història d'Haidé, tal com és contada en els poemes, no és exclusiva del poeta, i que Gaudí hi tenia una bona part, que queda ben explícita. No sé quin pot ésser l'abast de l'altre aspecte, el que correspon a un record personal del poeta, que degué donar origen, segurament, a l'impuls creador i a la intensitat lírica, però que, per altra banda, no fou mai perceptible externament en la vida de Maragall. El que em sembla evident és que, ara com ara, les suposicions que es facin sobre una Haidé real i viva que no sigui la de Gaudí han de quedar per força una mica gratuïtes. I en tot cas l'única cosa que cal deixar ben establerta és que l'Haidé que coneixem pels poemes nasqué de la combinació literària de dues figures reals, i que per tant, encara que pogués representar per al poeta emocions i records molt íntims, és essencialment una creació poètica.

Allà dalt de la muntanya

Una entrevista amb Màrius Gifreda

Màrius Gifreda, director de la "Gasete des les Arts", crític d'art de *Mirador* i guanyador català del concurs de novel·les de l'Editorial Janés, viu en una casa de rostre un xic sever, de pedra i de maó, al carrer de Marmellà. El carrer de Marmellà és el carrer més alt de Barcelona. O almenys és el carrer més alt del Putxet i tan ventejat que, quan ni una fulla es mou a la Diagonal, allí dalt heu d'arrapar-vos el barret. La casa, té un rebedor quasi nu, d'un blanc de claustre de vila mariner i, a més, una pineda. Una pineda sobre la ciutat i dins de la baga del 23 és una cosa de la qual val la pena de parlar. Com escau al nostre país on l'hort té tanta tradició, mongeteres i faveres creixen sota els pins, a la cura d'un pagès faixat que parla català occidental; però també hi creixen ginesteres, que estan florides quan Corpus s'apropa, i les herbotes necessàries perquè el bosc sigui bosc encara que amagui un bassal d'aigua amb testos immersos i una cuina sorprenent, pintada en un tò sanguina. Allí, en un recó d'on es veu tota la ciutat fins a Montjuïc i fins a les boires del port, he fet a l'autor de "Sis o set sirenes" sis o set preguntes que ell molt amablement ha contestades per als lectors d'"Ariel".

— "Sis o set sirenes" és la seva primera novel·la?

— Sí, mal m'està el dir-ho.

— Quan l'escrigué?

— El fet material d'escriure-la fou durant l'any passat, però ja feia uns quants anys que m'estava furgant pel cap.

És curiós: una vegada creats els meus personatges ja no em perden de vista fins aconseguir que els fes caminar per damunt del paper. Algunes nits, abans de dormir, se m'apareixia el fantasma de David — un dels personatges — i em demanava comptes per tot el que li feia dir. D'ençà de Pirandello, els "personatges" han agafat moltes pretensions.

— Com la classificaria? Humor anglès? italià? català?

— No tinc pretensions d'humorista, perquè l'humorisme sistemàtic — gosaria dir totalitari — no s'adiu amb el meu temperament. A la llarga el trobo una mica trist. Si en la meua obra hi ha alguna punta d'humorisme és, més aviat, com un subproducte; i en dir això penso en Huxley, un dels meus autors preferits. En "Sis o set sirenes" he intentat comentar un clima que després de la guerra s'ha produït en certes classes socials — tant altes com baixes — on l'afany de riqueses ha subjugat els valors espirituals. He procurat escriure una novel·la moral encara que no ho sembli.

— Hi reconeix l'influència de cap tradició catalana o estrangera?

— No sabria què dir-li. Si he rebut alguna influència, Déu faci que sigui bona.

— Sentírem per ràdio un fragment on es parlava de Jerusalem; l'obra, doncs, no és d'ambient català?

— El fragment que vaig llegir a la ràdio

correspon a unes notes de viatge del meu personatge David, el qual sempre em suplicava que el fes viatjar. Satisfet aquest anhel, segueix vivint a Barcelona i al seu mas de l'Empordà. Els altres personatges són completament barcelonins i d'avui dia.

— Creu que la novel·la, al món estigui en crisi, com s'afirma?

— Jo diria que no. Però degut a la "guerra freda" actual, han aparegut una sèrie de personatges sensacionals d'espionatge i llibres d'un gran interès polític que possiblement han mitigat l'atenció per les narracions imaginatives. Les novel·les anomenades "policiàques" potser han estat les més perjudicades; cosa que lamento, perquè sembla que llegir aquest gènere literari és de persona il·lustrada.

— I a Catalunya?

— Sí, la nostra novel·la, evidentment, ha sofert una crisi; això degut a les circumstàncies era inevitable. Però ja comencem a refer-nos-en i tinc l'esperança de què en sortirem.

— Ha escrit, escriu o pensa escriure alguna altra novel·la?

— De bona gana reincidiria, però depèn de tantes coses!... de la gentilesa de les muses, de la benevolència dels editors, de tenir alguna cosa per dir, de la mandra... A cau d'orella li diré que ja tornen a aparèixer nous fantasmes sense forma definida però amb males intencions.

— Ha escrit alguna obra de teatre?

— Fa uns quants anys vaig estrenar *L'andònim blau* en el teatre Novetats. Possiblement en una capital europea em traduïran i representaran *L'assassinat d'un barret fort*; i com tot autor que s'estimi tinc una altra obra, *Central Parc*, que segueix dormint dolçament en un calaix... aquell calaix inefable dels autors teatrals.

— Quin és el seu intent en *Relloge de sol*, la comèdit llegida a la Cúpula del Coliseum?

— El sentit d'aquesta fantasia astral és el de forçar el curs natural de l'evolució humana o sigui, de no avançar ni retardar l'hora natural dels esdeveniments; seguir la indicació d'un rellotge de sol. És un programa modestet, tal vegada antitiquat enmig de les trulucències que es diuen avui dia, però si més no, de bones intencions.

— Quines novel·les catalanes prefereix, en tota "injustícia" de subjectivitat?

— Deixant de banda la difícil qüestió de si és més injusta la subjectivitat que la objectivitat li diré que dels prosistes actuals situaria en primer terme Víctor Català, Sagarra, Josep Pla i Carles Riba, i també Arbó, Soldevila, Llor, Francesc Pujols, Feliu Elies, Millàs-Raurell, Pous i Pagès, Joan Oller (i naturalment, d'altres que, en aquest moment, sentim no recordar).

— I quines obres de teatre?

— Pobre teatre català! Qui l'ha vist i qui el veu! En un teatre del Paral·lel, la companyia Vila-Daví segueix representant un teatre que segons diuen té un caràcter popular. Molt bé. De tot ha d'haver-hi en

Màrius Gifreda.

la vinya del Senyor. Però, i l'altre teatre? el de primera classe, on és? En Sagarra, amb la seva "Fortuna de Sílvia" ens va oferir el que hauria de ser el nostre teatre actual; una obra exemplar, magnífica... però molts dels refinats que critiquen la nostra escena no es dignaren veure-la.

"Sí, sembla que en Sagarra ha escrit una comèdia molt interessant" — deien aquests *aimants* del teatre català — bo i adquirint unes localitats per un espectacle *folklórico-flamenco*, qualsevol. Que no critiquin!

— Quin li sembla el més greu defecte de la nostra literatura?

— Aquesta pregunta l'han de contestar els crítics. Jo ja tinc prou feina en corregir els meus defectes.

— Creu en l'eficàcia dels premis literaris?

— Naturalment! Si no hi creguéssim seria un desagraït.

Per baixar del Putxet, d'aquest carrer de Marmellà, únic pel vent, he passat pel carrer de Roca i Batlle que és, cap al final, el més herbós de Barcelona, amb una herba ufanosa que rarament pateix de les rodes d'un cotxe, i després, pel del pare Fidel Fita que és, ho garanteixo, el que té les escales més rellescós.

HIERONIMUS

LLEGIU
en el pròximo número
una entrevista amb
CÈLIA SUNYOL

Premi Joanot Martorell - 1947

Víctor Català, autorretrat a l'època de «Solitud»

Drames rurals, de Víctor Català

La lectura d'aquest llibre, d'un dels clàssics del nostre ruralisme, ens planteja el problema de la valoració i la interpretació d'aquest moviment que fou tan important en un moment de l'evolució de les nostres lletres i les restes del qual encara influeixen llur present.

Admetem que l'home sigui el gran tema literari. És difícil trobar-lo pur, senzill, enmig de la nostra civilització massa complicada per influències econòmiques i socials que sols d'una manera ja massa indirecta deriven de la seva naturalesa. És lícit recórrer al mite del selvatge, rousseauià si voleu, per heur-lo més directament. Així és com no tot el ruralisme és nascut d'un afany de treure una *vida rosa* d'una Arcàdia nostrada, ni del delit de presentar un món on foren més paleses les característiques de la nostra gent. Alguns escriptors busquen en el pagès, sovint en tipus patològicament endarrerits de pagesia, un home més lliure que el ciutadà, menys distret, més ocupat de la consecució del seu destí. Aquest és el cas de Víctor Català. Vegeu com així s'explica el desviament que fa del naturalisme, l'actitud del qual parcialment adopta, en el sentit de l'abandó de les ambicions sociològiques i del retrobament d'una visió clàssica de la finalitat literària. És un cas ben anàleg al que es produeix actualment en l'anomenada *novel·listica negra* dels nord-americans. L'imbècil de poble, el pastor sorrut estan tan nus, tan lliurats a ells mateixos com els prínceps convencionals,

els quals, els neo-clàssics acceptaven d'emprar, sentint, sinó sabent, que en llur absurd caràcter utòpic i ucrònic eren la cosa més semblant a un home que es pogués imaginar.

El salvatge de Víctor Català no és, prou ho sabem, el *bon salvatge*. Bé cal dir que està concebut per un esperit que no confia pas massa en la bonesa natural dels homes. Els millors dels seus personatges són imbècils. De la lectura, però, d'aquestes narracions ben construïdes i vigoroses, no massa fetes malbé per l'envelliment del llenguatge, no es guarda l'impressió desesperançadora que l'autora potser ambicionava. Aquí, els actes, els esdeveniments són terribles però atenyen aquella mena d'alegria de la *terribilitat* pel fet mateix de llur realització. Mai cap acte aconseguit és fracassat del tot i tot destí assolit té alguna cosa de victòria. Aquestes històries negres, respiren tanmateix confiança en la vida.

J. SANSANEDAS

MÓN CATALÀ

En què treballen els nostres escriptors

Heus ací algunes notícies sobre l'activitat dels nostres escriptors en les diverses branques de la nostra cultura científica i literària:

ALEXANDRE GALI, *l'excellent i prou conegut pedagog, treballa incessantment en una Història de les Institucions i obres culturals de Catalunya en el període comprès entre 1900 i 1936.*

FERRAN SOLDEVILA està enllestitint una "Història d'Espanya", tema que en mans de l'autor de l'admirable i vibrant *Història de Catalunya* que edita Alpha no pot esdevenir més suggestiva.

JOSEP GUDIOL RICART, tot just acabat de publicar, junt amb Joan Ainaud, el seu interessant "*Jaume Huguet*" ha començat a preparar un estudi semblant sobre un altre pintor català medieval, el gironí Lluís Borrassà, que serà editat, com l'anterior, per l'Institut Amatller d'Art Hispànic.

MIQUEL LLOR, prossegueix el segon i llarg capítol d'una novel·la de considerable extensió que durà probablement el títol evocador de "*Jocs d'infants*".

J. F. RAFOLS i ALEXANDRE CIRICI enllesteixen simultàniament, però cada un pel seu costat, sengles estudis sobre el modernisme. El primer prenent-lo en el seu conjunt com a època; el segon assajant-ne la definició com a estil.

F.-P. VERRIE, inèdit encara el seu estudi sobre Maria Pidelaserra, ordena els materials per a emprendre la redacció d'una "*Vida de l'artista medieval*" per a la sèrie "*Gnió d'Or*" de l'editor Aymà.

La lectura del llibre de contes, "*Petit món enfebrat*", de Maurici Serrahima, ens ha portat a reflexionar, sense proposar-nos-ho, sobre un dels problemes literaris més importants del nostre moment: la novel·la i els intents actuals de fer-la renèixer. No és la nostra idea fer una crítica d'aquest llibre de contes, que per altre costat es mereix sobradament, sinó més aviat d'assenyalar-ne una direcció o una característica. I és que la majoria de les narracions de Serrahima més que contes són assaigs de novel·les, proves d'estat, les més reixides potser, d'intents de novel·les no realitzades encara i qui sap si en incubació perquè vegin un altre dia. Són l'observació fina d'un moment o d'una situació fugaç, la descripció subtil de personatges en xoc quotidià, el comentari planer del qui es situa davant la vida i els homes i contempla i descriu sense afirmar ni negar res, sense pretendre assentar una tesi massa rotunda ni categòrica, només amb una gran dosi de simpatia humana, d'humor i bonhomia; són el corrent humà sota aquest fluid en marxa constant que en diem la vida.

Creiem que aquest llibre de Serrahima va més enllà del simple recull de contes, diu molt més del que un volum d'aquest gènere menor diria. L'autor situa les seves narracions gairebé sempre en un terreny més aviat superior de l'esfera social, en copsa l'ambient, en descriu els caràcters, les reaccions imponderables que gradualment van desenrotllant-se fins a desplegar-se del tot, i n'assenyala llavors el possible drama sense acusar-lo massa. És, doncs, un intent de novel·la o, si voleu, fragments separats de novel·les en gestació i en esbós. Precisament en aquest camí que indica l'autor és on rau l'interès del llibre, perquè ens demostra com és possible a casa nostra realitzar el tipus de novel·la més europeu i universal: el tipus de novel·la anglesa orientada a una societat cultivada partint precisament d'ella mateixa. Aquests assaigs de Serrahima mostren una preparació llarguíssima i pacient, i un esforç per aclimatar a les nostres lletres el gènere novel·lístic europeu a la manera anglesa, descansant, però, damunt el que la novel·la catalana tradicional pot oferir-nos de més apropiat i afí en el tipus que Serrahima intenta. Així, l'autor té en compte d'una manera molt especial l'obra de Narcís Oller, i deixa que el mètode i l'instint d'aquest gran novel·lista es vagin infiltrant en la seva obra, que no vol encara transcendir del simple assaig i modestament es titula recull de contes.

Pensem, doncs, que ara que hi ha un interès molt especial en fer ressorgir la nostra novel·la i que van apareixent nous valors en ella, no fóra per demés que els novel·listes catalans prenguessin en consideració aquestes orientacions que Serrahima des de molts temps ençà ve donant en conferències i articles i ara en les pàgines d'un recull que encara no gosa desplegar-se en gran novel·la.

JOSEP ROMEU

No és tant sols un conjunt de quadres, és l'esforç de tota la vida d'un pintor el que hem pogut admirar a l'exhibició de les obres de Marià Pidelaserra i Brias al Museu d'Art Modern de Barcelona. Exposició realment impressionant més que pel nombre d'obres reunides (prop de dues-centes), pel sentit de continuïtat que es desprèn d'aquelles, ja que la diversitat estilística que es pot observar entre diverses realitzacions, és quelcom accessori que només palesa la vigorosa i irrenunciable vocació pictòrica d'un dels més notables artistes catalans de la generació del noucents.

El fet mateix de l'extensió de l'exposició, desmenteix la gairebé llegendària anomenada de Pidelaserra com a pintor que sofrí el seu eclipsi per a retrobar el gust per l'art, després d'uns anys de grisor dedicats totalment a ocupacions industrials; l'acurat estudi que F.-P. Verrié n'ha fet —i que, malauradament, resta, per ara, inèdit— ve a demostrar, amb ajuda de dades concretes, allò que pel visitant de l'exposició és gairebé un fet evident: Pintava perquè es sentia posseït com pocs, d'un veritable temperament artístic.

El que en realitat succeí fou que Pidelaserra es veié obligat a renunciar a la professionalitat de l'art precisament per l'alta estima que tenia de la pintura. Assegurant-se una posició econòmica pogué pintar sense concessions al gust del públic que paga, i encara que durant uns anys prengué els pinzells en les escasses estones de lleure que la seva fàbrica li deixava, la solidíssima posició que adquirí amb l'esforç del seu treball li permeté, més tard, dedicar-s'hi plenament.

"Perdurabilitat d'una vocació" podia haver estat el títol de l'exposició del Museu de la Ciutadella.

En ella hem admirat els primers quadres de la seva època parisenca, anomenada per alguns "impressionista" (1900-1901) amb els colors violats de les barraques del Sena i les agrisades visions dels seus carrers, el puntillisme que adoptà al seu retorn a Barcelona, estil amb el qual inicià la grandiloqüent sèrie del Montseny (1903), la col·lecció primerenca de retrats començada a París amb els dels seus amics (l'escultor Fontbona, el pintor Isern), continuada ja a casa nostra amb el vigorós quadre de la seva mare (1904) però culminada, sobre tot, amb el quadre de sabor més museístic de la pintura catalana moderna: el del grup de la família Deu (1902), impressionant per la tremenda força naturalista amb què fou pintat i a propòsit del qual només s'ens acut a la memòria el que digué sagaçment un crític de l'època: —que és una pintura "pastada amb vida".

Pidelaserra no abandonà mai el retrat i continuà pintant els seus familiars i íntims amb un estil més fugaç i desinvol.

Aquesta fuga és potser la característica dominant en la pintura represa després dels seus anys d'industrial, una vegada superat el període que Verrié qualifica d'"expressionista" (Paisatges de l'Alt Llo-

bregat i Mallorca 1914, "Retaule de la Verge", 1922); és llavors quan la seva pinzellada esdevés més lliquent i delicada començant pels paisatges del Vallès (1928-34) seguint pels Bodegons (1934) i acabant per les Visions del Pirineu (1941-43) i de Mallorca (1945) en les que adquireix finíssimes qualitats, gairebé d'aquarel·la.

Pidelaserra, Isern i Fontbona, cap a París.

(Segons l'auca humorística del sopar de comiat que els dedicaren els companys).

Entre 1940 i 1943 l'artista inicia i completa dues sèries, "Els Vençuts" i la "Vida de Jesús" que poden desconcertar els qui s'hagin format una falsa idea del Pidelaserra pintor naturalista.

El sentit de la composició que ha estat sempre un dels més notoris valors de l'art pidelasserrià com ho demostren el Retaule de la Verge i sobretot, el retrat de la família Deu, es palesa en aquests quadres de la vida de Jesús que constitueixen, una de les més importants sèries d'iconografia religiosa de la pintura d'avui.

L'engoixosa serenitat de l'Home-Deu té un ressò en aquest aspecte de l'art de Pidelaserra; el colorit estrident i delicat alhora que té, de vegades, qualitats d'es-malt, les voluntàries imperfeccions de dibuix i l'equilibri compositiu, són elements

del terrible expressiosisme de l'obra religiosa del nostre pintor.

La sèrie d'"Els vençuts" està amarada de tòpics literaris com ho està la totalitat de l'obra d'un altre ibèric, el nom del qual ens és suggerit, gairebé automàticament, a la primera impressió dels quadres que componen aquella: Gutiérrez Solana.

El paralelisme entre la pintura del castellà i aquest moment de l'art del nostre pintor és evident, si bé els quadres de Pidelaserra tenen menys aspror en les coloracions, una major amabilitat. També la col·lecció dels vençuts presenta unes certes afinitats amb les obres de l'època blava de Picasso; no en va aquesta correspon al moment en que la seva estètica tingué el seu major contacte amb la nostra pintura.

En la figura de Marià Pidelaserra i Brias veiem una formidable personalitat pictòrica, que es revela no sols en la continuïtat de la seva obra sinó en la posició que adopta davant la natura. Actitud franca perquè en presència de la realitat no ha procurat eludir-la amb una còmoda fórmula estilística o sofisticarla sota la bandera d'una ideologia més o menys construïda, com més d'un pintor impotent.

Pidelaserra s'enfronta amb l'espectacle del món amb una extraordinària sinceritat, el "pessebrisme" d'alguns dels seus paisatges és resultat de l'anhel del pintor per a captar tots i cada un dels elements que són presents en els camps; quan Francesc Pujols digué que Pidelaserra havia fet el retrat d'un arbre crec que també es referia a la honradesa del seu temperament de pintor.

El secret del seu art està en una indiscutible sinceritat que portà fins a l'apassionament, que el decantà de vegades ver la brutalitat de la que no hem de fer cabal perquè és exponent d'una vigoria, qualitat preciosa en aquests temps de feblesa i decadentisme) i altres vers el mal gust, concepte d'una certa relativitat que hem d'acostumar-nos a menystenir quan es dona en profit de la grandesa.

ENRIC JARDI

Adéu a Mr. Traversi

DEREK TRAVERSI, el nostre amic i col·laborador, Director fins ara de l'Institut Britànic de Barcelona, ha estat nomenat representant del British Council a Montevideo. El jove professor assumeix des d'ara per tant, la direcció general de tots els Instituts Britànics de l'Uruguai. ARIEL, en felicitar-lo per aquesta distinció reconeixedora dels seus mèrits, fa present també la seva recança a l'hora del comiat d'un amic tan cordial. Autoritzadament però, podem anunciar als nostres lectors que la seva presència en aquestes pàgines no desapareixerà. Ell ha promès la seva permanència. Derek Traversi havia de donar una conferència als amics d'ARIEL sobre l'important poema de T. S. Eliot, *Terra erma*. La seva partença ens n'ha privat. Però ens ha deixat el text que Rosa Leveroni ha traduït ja al català. Com a homenatge d'amistat i penyora, d'afecte, uns quants amics seus han pres la iniciativa de publicar aquest important estudi com a introducció al text anglès del poema i a la seva versió catalana, que està preparant la nostra col·laboradora. Creiem que la iniciativa serà ben acollida entre tots els amics que s'ha sabut guardar qui tan eficaçment ha exercit la direcció de l'Institut Britànic de la nostra ciutat durant aquests darrers anys.

CINEMA

XI CONCURS DE CINEMA AMATEUR

Hem de reconèixer que el conjunt de les obres presentades al Concurs ha estat més aviat fluix. Ultra la baixa qualitat d'un considerable nombre de films que hi concorregueren és lamentable la desorientació d'alguns participants que ignorant les limitacions i possibilitats del cinema amateur han contribuït a donar al concurs un aire de festa casolana com aquelles en què s'exhibeixen despreocupadament els assaigs cinematogràfics més o menys reeixits.

La tònica general del Certamen ha estat l'absència de veritables fils d'argument de la talla d'aquell que l'any passat guanyà un premi que fou confirmat, després, en l'àmbit internacional.

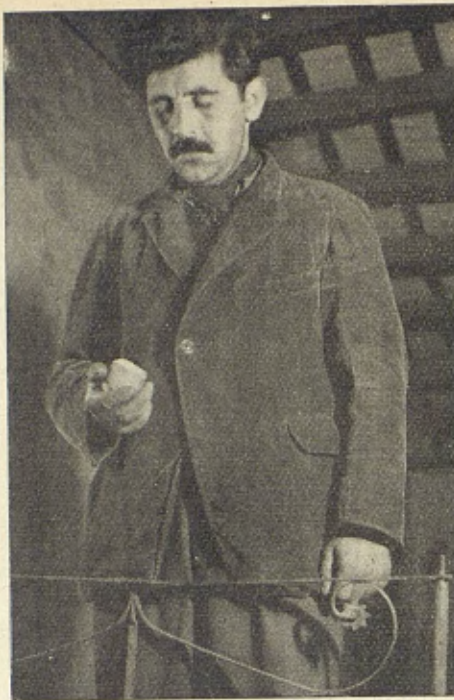
MASSA TARD, de S. Arizón es una pel·lícula de bona fotografia, sobretot en els primers moments, però al servei d'un argument pueril narrat per un procediment de tòols (amb una ortografia deplorable), que minva les qualitats purament cinematogràfiques del film. Molt més sabor de cinema autèntic té LA ESCALERA, del valencià Poveda que és la història de diversos personatges lligats per un element objectiu: l'escala de la casa on viuen: llàstima que el que podria ésser el leitmotiv del film es dilueixi cap al final.

LA CITA, de Moncunill i Castelltort no té la gràcia i l'agilitat que feren conquerir per a llur "Cupido" el primer Premi del Concurs de 1945; és una pel·lícula mancada, puix que ni els actors ni el directors han sabut donar una adequada realització poètica al seu tema.

Entre la pel·lícula d'argument i la mera fantasia cinematogràfica podríem situar DESENGAÑO, de Pere Font i Joan España que guanyà una Primera Medalla, el Premi Extraordinari i altres de menor importància. Creiem endevinar el secret de l'èxit d'aquest film: la seva extraordinària simpatia. Igual que una anterior realització de Font "La quimera del celuloide" —aquesta no fa més que explicar-nos, d'una manera caricatural les vicissituds de l'amateur. L'autocaricatura té sempre un bon acolliment; per això la decisió del Jurat era previsible, sobre tot en un film com el de què parlem, en el qual la sàtira també anava finament dirigida als qui havien de jutjar-la.

La història de l'amateur novell és, a més, el pretext per a poder intercalar en el film uns documentals de primer ordre sense que la seva línia argumental es resenti el més mínim.

En el gènere documental es presenten obres força estimables com la d'Emili Godés LA RATA AL SERVICIO DE LA HUMANIDAD, notable per la seva claretat expressiva; el film de tema arqueològic de Salvador Baldé VIEJA EGARA, i dues notes de paisatge: LLETRA D'ESTIU, d'Amadeu Garcia que té major agilitat que COSTA BRAVA, d'una fotografia acuradíssima. Emili Poveda corregué també amb un documental sobre

Un pla de «Tares Eternes», film d'Enric Fité.

els peregrins a CUEVAS DE VINROMA, que hi anaren atrets per la notícia d'uns suposats miracles; aquesta obra té tota la vivacitat d'un reportatge prè sobre el terreny, particularment en les escenes de moviment de les multituds.

Del mateix amateur valencià: EL HOMBRE, una fantasia no del tot reeixida sobre uns versos de Walt Whitmann, però que té fragments, els nocturns per exemple, d'una qualitat cinematogràfica indiscutible.

Llobet Gràcia obtingué una Medalla d'Honor per la PREGARIA A LA VERGE DELS COLLS, film en el que combina audaçment la fotografia en color amb el blanc i el negre. La sequetat té cremats els camps fins que les oracions a la Verge dels Colls obren el miracle; llavors el film esdevé acolorit i l'espectador sent talment la meravella de la natura rejuvenida. Encara que només fos per aquest hàbil joc de contrastes creiem digne de lloança aquest film si bé en el seu començament es noti afeixugat per la reiteració d'imatges.

El paral·lelisme entre els fidels pregant i els sants i àngels esculpits en l'altar de la Verge és suficient per acreditar a Llobet Gràcia com un home que veritablement sap el què és el cinema.

El color és, en realitat, l'únic pretext de la fantasia de Pere Font AIGUA FRESCA, el pagès que va a la font sense abandonar la bota de vi, realitzada en un estil de "scherzo" que dona al film un to d'amabilitat.

També pot ésser qualificada de fantasia la pel·lícula d'Enric Fité TARES ETERNES que fou mereixedora d'una altra Medalla d'Honor i que representa un pas més endavant en l'art de l'amateur matorni. En aquest film intenta una narració cinematogràfica a base de diversos "sketches", els pecats capitals, i reïx en el

DANSA

L'ESBART VERDAGUER

l'18 d'abril de mil noucents quaranta vuit, una fita significativa en la Història de la Dansa a Catalunya: la presentació al públic de la nova formació de l'Esbart Verdaguier. No som nosaltres els únics en senyalar la transcendència de l'aconteixement, tant el públic que omplena el Palau de la Música Catalana com la crítica, han coincidit en apreciar en l'Esbart Verdaguier l'esforç que ha portat a cap per a superar, sense menyspreuar l'etapa de reconstrucció més o menys arqueològica de les nostres danses populars, de la que no s'han mogut (iem justícia: de la que no han pretès moure's) els altres esbarts, per a començar el difícil i meritori procés d'elaboració d'un autèntic Ballet Català.

L'extraordinari talent de Manuel Cubeles, en la personalitat del qual predomina el creador per sobre el folklorista, la fina sagacitat del mestre Moreno, el seu imprescindible col·laborador musical, que ha intuït l'acomodació dels instruments de cobla en l'orquestra simfònica, l'aguda visió plàstica d'Alexandre Cirici que ha dibuixat el vestuari amb ajuda de Montserrat Mainar i la difícil tasca dels dansaires, cap d'ells professional, mantiguda sempre en l'anònim han estat els factors de l'èxit obtingut al Palau.

L'innegable vigoria del Ball de Casavells del Bergadà, la nota senyorivola de la Dansa de Castellersol (realitzada amb un toc d'ironia en el vestuari), la festa gairebé feudal de la Gala de Campdevànol, l'àgil i sempre sorprenent Morisca, el luxós abillament dels dansaires del Ball Cerdà, la disbauxa multicolor de la Disfressada de Sant Vicenç dels Horts i sobretot, la severa, magestuosa i dramàtica representació de la Passió del Senyor en la Moixiganga de Sitges, foren, al nostre entendre, les danses que millor palesaren l'intenció que anima als components de l'Esbart Verdaguier: la constitució del veritable Ballet Català, finalitat que si bé és prematur jutjar que fou assolida el 18 d'abril, tenim el convenciment que ho serà aviat, perquè el primer pas ja ha estat donat, i és un pas d'una importància incalculable.

Aquesta nota mancava d'actualitat si no esmentéssim l'èxit obtingut per l'Esbart a la seva recent anada a València on va coronar en forma triomfal i apoteòsica l'esforç, d'un any de preparació. El públic valencià el comprengué i l'aplaudí amb el més sincer entusiasme.

J.

diffícil problema de la unitat entre els mateixos i les escenes diguem-ne argumentals, les del pertorbat mental que en considerar les tares de la humanitat torna al sanatori, d'on havia sortit. Al nostre entendre, l'absolut domini de la càmera, ja proverbial en Fité i la fluïdesa en la successió d'imatges, donen a aquest film un valor cinematogràfic més complet que el de la resta d'obres presentades.

ENRIC JARDI

EL TEATRE, PROBLEMA URGENT

La tristesa d'un art sense teatre —donant a la paraula art el seu sentit més ample— fa pensar en la d'un temple abandonat, un temple riquíssim, valuós i buid esperant la destrucció. El silenci aleshores és una acusació mortal.

LA GRAVETAT DEL MAL

El mal és molt greu. No és solament la falta de teatre sinó la presència constant i amb cert èxit d'un mal teatre. Com evitar que aquesta situació aparentment endèmica ho esdevingui del tot? Com sortir a l'encontre d'aquest fet tan perillós sobretot si es perllonga?

EL TEATRE CATALÀ

La història del teatre català convida a la reflexió. Des d'Emili Vilanova a Joan Oliver, la seva influència damunt del país tingué veritables crisis i el que en podríem dir alts i baixos de la seva agonia.

Durante la vida d'Angel Guimerà es produïa un sincronisme gairebé absolut entre l'obra d'aquest dramaturg i l'existència del teatre. Si Guimerà estrenava hi havia teatre català. Si Guimerà callava, el teatre català desapareixia, es convertia simplement en passat i es personalitzava perillosament. A moments, ni Rusiñol ni Sagarra aconseguïen de fer-se amb el públic i donar fe de la presència d'una escena nostra. Apareixien, molt de tant en tant, Pous i Pagès, Ramon Vinyes, Avel·lí Artís i fins i tot la curiosa vocació d'Adrià Gual. En l'entremig inesgotablement, Sagarra es feia amb la més directa herència de Rusiñol, salvant els importants matisos que naufragarien en una comparança llista. En realitat es tractà d'un fet de públic, al qual la facilitat, la frescor, l'innegable geni de l'idioma popular, li venien a l'encontre amb les seduccions del vers i de la imatgeria. Ja fóra ben satisfactori que el públic d'avui es deixés atreure per un teatre com aquell, que no deixaria d'ésser teatre i llum de teatre. La importància del teatre català com a factor de masses no es pot negligir. A més de Guimerà i de Pitarra, —el teatre del qual consistia en la decepció constant de veure's arrossegat al xarisme esclavitzador— Rusiñol, el més universal dels nostres autors, i Ignasi Iglesias veritable Folch i Torres del proletariat, es feren amb una popularitat, que avui sembla gegantina. Així, fins el 1936, uns autor o altres mantenien arriscadament a l'altura humana, si no a l'artística, el nostre escenari. Però arribà un moment que semblà que el parialisme i fins i tot el "trempadisme" típic s'havien esgotat. Per una línia marginal venia un teatre jove, intel·lectual, i potser un punt tocat d'europeïsmes adquirits. El truc a voltes esdevenia graciós, i es salvava amb agilitat, intel·ligència i llibertat, com en el post-wildeanisme de Joan Oliver. Per al públic però el salt era massa gran, i començà la desfilada. En 1936 el vell públic s'acomiadava del nou teatre català.

En realitat el problema de l'èxit consisteix en evitar que hi hagi només un pú-

per J. Triadú

blic i només un teatre. Al contrari —parlant des d'un punt de vista del teatre com a espectacle social— el que cal és trobar un gènere teatral per a cada públic. En aquest sentit es pot anar a l'encontre del perill que constituïria pel país la minorització del nostre teatre.

Eulàlia Soldevila, una de les més prometedores esperances del teatre català d'avui.

ASPECTES DEL FUTUR

El problema és ingent perquè cal partir des de les primeres bases. Per una banda, fonamentalment, la revalorització dels autors antics i la presència dels nous és indispensable. Per l'altra cal airejar a fons l'ambient amb la presència assídua i normal als nostres escenaris d'un Noël Coward, d'un Sherwood, d'un Guitry, que amb totes les reserves per a les qualitats respectives de llur art, s'aboquen a públics mal definits, però d'una certa agudes intel·lectual, a uns passos ja de l'assaboriment del gran teatre present i passat, de Shakespeare com d'O'Neil, d'Eurípides com d'Anouilh.

ELEMENTS INDISPENSABLES

Però la manca d'actors i de directors no és un problema menys difícil de resoldre que els anteriors. Ací també, i més que enlloc és on cal començar per la base. Els actors a Catalunya, primer de tot han d'aprendre de llegir, de llegir en català. Es angioxós sentir pronunciar determinades lletres en les paraules, que no es pronuncien. Ja no es tracta doncs de la dicció i de l'entonació, sinó d'una elemental qüestió de cultura. El director és per altra banda un ésser que gairebé és desconegut avui ací. Ací el director és generalment un comerciant hàbil, un propagandista sense escrúpols i sovint un autor

mediocre d'obres que els seus actors han de representar.

Trobat el nucli essencial d'actor i director, estrenar una obra de certa exigència no resultarà ja tant una aventura imprevisible. Tampoc serà segurament tan difícil aconseguir un teatre d'acord amb el gènere que es vulgui representar. El públic es reeducarà paulatinament, renovada la confiança que fa deu anys es perdé. El públic és per ara recuperable.

LES DARRERES TEMPORADES

De 1939 cap ací el públic ha donat freqüentment el seu suport a obres d'extrema humilitat, que s'han representat al Paral·lel o al Romea. Però en canvi si una obra ha tendit cap a una ambició d'autèntic teatre aquest mateix públic s'ha inhibit. Parlem ara no sols del teatre català, sinó a pesar de l'idioma, del teatre en general. L'amenaça és doncs molt significativa. Però què no ens pot interessar el teatre si no com a art, i vingui pel camí que ens vingui, ja sigui el de l'humor o el del drama, el musical més grandiloqüent o la senzillesa de la comèdia de costums.

AQUEST MOMENT

A part dels inèdits, alguns escriptors nostres tenen també fe en el pervindre del teatre. Denim la traducció completa de Shakespeare per Sagarra, i d'ell mateix una evolució interesantíssima del seu innegable do del teatre, que a més de "La fortuna de Sílvia", acaba de llegir en la intimitat una farsa punyent amb la tragèdia fent sarcasme de les seves monstruositats. "Galatea" situa el teatre català en un punt d'universalitat poques vegades assolit fins ara. Salvador Espriu escriu una "Antígona" vibrant i severa, escollint del mite el sentit de reconciliació entre la sang de germans, i ara acaba tot just de donar vida a una extraordinària aventura de la seva vida d'escriptor d'artista, fent revivre per a teatre de titelles la bíblica Esther, i sometent l'idioma i les situacions al domini despòtic de la seva personalitat agudíssima. Vocacions teatrals joves s'aboquen ací i allà a l'esperit universal del teatre, àvides del millor i més exigent aspecte de l'art de l'escena. Per aquest costat, donats els altres elements, el teatre català té un futur assegurat.

SOLUCIONS

Quins són aquests altres elements? Per ací pertoca que escollim els qui hagin d'escollir, perquè de tots és el problema. Nosaltres suggerim la creació d'un nucli d'estudis de teatre que sigui capaç d'aprofitar totes les possibilitats, fins a arribar a les del públic, i començant per les de les vocacions joves d'autors i d'actors.

Cal que la tristesa d'aquest panorama d'avui sigui la forja d'una generació que revaloritzi el teatre, i enrobusteixi així amb una vigoria d'aire lliure i d'actualitat la literatura i la cultura del nostre país, que bé s'ho mereixen.

Ha mort Feliu Elies

El gran caricaturista que popularitzà el pseudònim d'"Apa", el crític i excel·lent polemista conegut per la signatura de Joan Sacs, el tractadista d'art i excel·lent pintor que es diu Feliu Elies, han desaparegut en el silenci del retir i en la pau d'una malaltia tènue i lenta. No feia molt que, ja en el seu llit, havíem pogut parlar-hi; esperançat, ens prometia un article per a ARIEL, bon punt hagués millorat; tant lluny estava d'ell la idea d'un desenllaç proper. Era un més de la generació que seguí a la dels Quatre Gats; de la que abocà a les Arts i els Artistes. Nonell, Nogués, Pidelaserra, Gargallo, Casanovas, l'incomparable humorista Moni Reventós, veïaci els noms d'alguns de la colla, tots desapareguts, els quals cal afegir ara el de Feliu Elies.

Home entusiasta, geni singularíssim, i aferrissat treballador intel·lectual, la seva presència polèmica en el món de les nostres arts contemporànies fou constant i eficaç; destriar el blat de la cogulla en la seva obra no és ara el moment de fer-ho: altres consideracions són més perentòries davant la seva mort; es pensa més aviat en el que ha representat per a la Catalunya de la primera part del segle xx, sobretot del primer terç, el conjunt de figures on destacava, ploma en mà, Feliu Elies; la que, gairebé extinta, sobreviu en l'oblit amb els noms d'Inglaterra i de Francesc Pujols. Es pensa en el mèrit de tantes iniciatives, en l'enrenou de tantes campanyes, en el valor positiu de tantes coses aconseguïdes. A qui ens parli dels errors de moltes de les seves obres, ara que no és l'hora d'un estudi minuciós

d'erudit, sinó la d'un sincer homenatge per l'obra d'una vida d'entusiasme, direm el que representà l'actualitat i la presència de la nostra premsa —n'hi havia hagut, temps ha, a Catalunya, diària i periòdica i ben nombrosa per cert— d'una personalitat com la seva, combativa a ultrança i sempre a punt d'ajudar a ventejar el panorama massa sovint en perill d'ensopir-se de la nostra benamada ciutat comtal i burgesa... la virtut encoratjadora i estimuladora de la seva crítica, la precisió de tants dels seus dogmatismes sobre l'art modern, foren orientació segura per a molts. Paradoxalment, l'home irascible en la polèmica era afable i suau en tot el seu aire extern; profundament francòfil, la seva ploma i el seu pinzell estaven tocats del vigorisme de la seguretat massissa i precisa d'un germànic. Era un gran dibuixant i un pintor personalíssim a qui si mancà alguna cosa no fou pas el valor d'unes conviccions i el mèrit de saber-les dur endavant, cap a les seves conseqüències. Però era a més un gran patriota; en llegir a les planes del "Ciero", l'esquela amb la seva mort, hem recordat abans que res aquella admirable quinzena de dibuixos amb que dia darrera dia des del seu recó de primera plana de la "Publicitat" seguí la campanya pel plebiscit estatutari. Aquella quotidiana invocació a la catalanitat de passava amb admirable generositat les fronteres d'un partit per a baixar a la consciència viva d'un esperit nacional.

En llegir a l'esquela que havia mort Feliu Elies, hem pensat, ha mort l'"Apa", i hem sentit que havia mort un gran català.

Una nota sobre Vercors

La traducció al català de la més coneguda de les obres d'aquest literat francès el col·loca avui en primer pla d'actualitat dins el nostre panorama literari.

L'autor era fins ara una figura poc coneguda pel gran públic fora de França. Les especials circumstàncies en què aparegueren les seves primeres obres impediren llur fàcil difusió per l'estranger.

Aquest pseudònim de *Vercors* —la comarca francesa arrasada pels alemanys— encobreix la interessant figura del gravador Jean Bruller. Junt amb l'escriptor Pierre de Lescure fundà les famoses "Editions de Minuit", les més conegudes de la resistència francesa durant el temps de l'ocupació. I també, amb els noms de *Roland Dolée* i de *Santerne* col·laborà a les "Chroniques interdites" i a "L'honneur des poètes", el recull antològic dirigit per Paul Eluard.

Les seves obres literàries més conegudes són, però, "La marche a l'étoile", "Le sable du temps", i, d'una manera especial, la breu obra mestra "Le silence de la mer", publicada l'any 1942 i que ha estat traduïda a diversos idiomes.

De la traducció al català, recentment apareguda a Barcelona amb el títol de "El silenci del mar", ens en ocuparem ben aviat amb l'atenció que mereixen l'obra i l'autor.

El lector, acuirassant-se, suspicax, sota l'escafandra:

I ara! El mateix dibuix?

La Redacció, amb veu insinuant de sirena:

Ja ho veu! La revista no dona per més. Si vostè fos tan amable...

El lector, esperat, veient que l'escafandra no li servirà de gran cosa:

Veurà, un servidor...

La Redacció, aprofitant-se del desconcert del lector (que ens sembla que és casat):

Vostès els subscriptors es queixen per sistema. Duros a quatre pessetes...

El lector, interrompent, asserenat en veure que no és el que pensava:

Es clar, és clar; naturalment que no. Però, publicar dues vegades el mateix dibuix!...

La Redacció, fent l'orni (i l'ullet):

Però, senyor Tal, repari quin encant de model! Un no es cansaria de mirar-la. No em digui que no li agrada...

(El lector deixa escapar un somriure modest que no comprometi a gaire):

N'hi prometo un parell cada número.

El lector, que no sap dir que no, com poden suposar:

Tant com un parell...

La Redacció:

Qui diu un parell diu dos, diu quatre,

diu els que vostè vulgui; a condició, naturalment...

(La Redacció intercala un Gioconda-Hayward i amb cuejar ondulant s'acosta una mica —potser una mica massa— al senyor Tal):

...a condició...

El lector, altre cop atrapat, pensant-se que li cantarà l'"Amado mío":

A condició...?

La Redacció, descobrint per fi el seu ardent desig:

Que es faci subscriptor!

Noticiari d'actualitats i fulla que circula de mà en mà en un cercle —massa reduït— d'amics, fora difícil aconseguir de fer arribar aquest *Suplement* amb la deguda puntualitat a tots els seus lectors. —Els que emperem—. Cada subscriptor d'ARIEL, té, no cal dubtar-ne, amics que s'interessaran pel *Suplement*. Aquests subscriptors poden fer-nos d'enllaç amb tots aquells nous amics que ens arribin, i demanar-nos, a més de l'exemplar que va inclòs en cada número d'ARIEL, tants exemplars més com desitgin. Aquests exemplars els seran servits immediatament al preu de 2 pessetes que —com que per ara en fem tant pocs— és el que ens costen.